

Μακεδονικά

Τόμ. 11, Αρ. 1 (1971)

Αντωνίου Σιγάλα, Εκλαϊκευμένα Μελετήματα, τομ. Α'

Χαραλ. Κ. Παπαστάθης

doi: [10.12681/makedonika.958](https://doi.org/10.12681/makedonika.958)

Copyright © 2015, Χαραλ. Κ. Παπαστάθης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαστάθης Χ. Κ. (1971). Αντωνίου Σιγάλα, Εκλαϊκευμένα Μελετήματα, τομ. Α'. *Μακεδονικά*, 11(1), 441-444. <https://doi.org/10.12681/makedonika.958>

καί μετά τήν καταστολή τῶν κινημάτων στήν Ἠπειρο, τή Θεσσαλία καί τήν Μακεδονία παρουσιάζεται ἀναζωπύρωση τῆς δράσεως τῶν ὀπλαρχηγῶν στήν περιοχή τῶν Κορεστίων, ἀνάμεσα στή Φλώρινα καί τήν Καστοριά, μέ προέκταση τίς Πρέσπες καί ἀκόμη πιό πέρα, πού, ἠθικά τουλάχιστον, ὑπέθαλε ἡ Ἑλληνική Κυβέρνηση, γιά νά ὑποχρεωθῇ ἡ Τουρκία νά τῆς παραχωρήσῃ τά Θεσσαλικά καί Ἠπειρωτικά ἐδάφη, τά ὁποῖα τῆς εἶχεν ἐπιδικάσει τὸ Σύνεδρο τοῦ Βερολίνου. Ἡ δρᾶσι αὐτῆ κράτησε μέχρι καί τοῦ Ὀκτωβρίου τοῦ 1878 καί ἔχει νά παρουσιάσῃ μιάν ἀναστάτωση τῆς Δυτ. Μακεδονίας, ἀπό τήν περιοχή τῆς Κοζάνης, μέχρι καί τῆς περιοχῆς τοῦ Μοναστηρίου. Ὁ πρόωρος ὁμως χειμόνας τῆς χρονιάς ἐκείνης συντέλεσε, αὐτὸς κυρίως, στό σβήσιμο καί τῆς τελευταίας αὐτῆς λάμψεως. Ὅπως ὁμως ἔγραφε, προφητικά θά λέγαμε, τὸν Νοέμβριο τοῦ 1878 στοὺς προϊσταμένους τοῦ Ὁ Πρόξενός μας στό Μοναστήρι Λογοθέτης, ἡ δρᾶσι αὐτῆ εἶχεν ἦδη δημιουργήσει «ικανὰ σπέρματα ἐπαναστατικοῦ βίου ἐντὸς τῆς δυτικῆς καί πολλαχοῦ τῆς βορειοδυτικῆς Μακεδονίας» (σ. 122).

Τὸ Ε' καί τελευταῖο κεφ. καταλαμβάνει ὁ ἐπίλογος (σ. 125-129). Σ' αὐτὸν ἐπισημαίνονται ὅλοι οἱ λόγοι, γιά τοὺς ὁποίους δὲν ἐπέτυχε ἡ ἐπανάστασι τοῦ 1878 στήν Μακεδονία καί γίνεται ἀποτίμησι ἐκείνου, πού — παρά ταῦτα — στάθηκε δυνατό νά κατορθωθῇ, δηλ. τῆς συμβολῆς τῆς στήν ἀποφυγῆ τοῦ κινδύνου νά ἐνσωματωθῇ ἡ Ἑλληνικὴ αὐτῆ περιοχή στό καινούριο κράτος τῆς Βαλκανικῆς, τῆ βουλγαρικῆ ἡγεμονία. Γιατί πραγματικά ὁ ἀγώνας αὐτὸς ἄφησε τὰ «σπέρματα», πού χρειάζονταν, γιά νά βλαστήσουν αὐτά, ὁπως τονίζει ὁ συγγραφέας, «τρεῖς δεκαετίες περίπου ἀργότερα καί νά δημιουργήσουν τὸ ἔπος τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγώνα» (σ. 129).

Στις σ. 131-135 παρατίθεται ἡ βιβλιογραφία, δική μας καί ξένη, πού ἀναφέρεται στὰ ἱστορούμενα γεγονότα. Μιά συμπλήρωσή τῆς θεωροῦμε ἀπαραίτητη, καθὼς ἡ ἐργασία, πού προσθέσαμε, εἶχε ξεφύγει καί τῆ δικῆ μας ἀναζήτησι, ὅταν δουλεύαμε πάνω στό «Ἀρχεῖον Στεφ. Δραγούμη» γιά τὸ 1878. Πρόκειται γιά σύντομη ἀλλὰ ἀξιόλογη μελέτη τοῦ καθηγητῆ μας ἀείμνηστου ἱστορικοῦ Νικολ. Βλάχου, πού ἐκδόθηκε στό τεῦχος «Τὰ 75 χρόνια τῆς Ἑλληνικῆς Δυναστείας» (βλ. σ. 22-28. Ἀθήναι, ἀχρονολόγητο), ἐκδοσι τοῦ τότε «Υφουπουργείου τύπου καί τουρισμοῦ». Τὸ τεῦχος αὐτὸ πρέπει νά ἐκδόθηκε καί το 1938, πού συμπληρώνονταν τὰ 75 χρόνια τῆς Δυναστείας τῶν Γκλύξμπουργκ στήν Ἑλλάδα. Ὁ τίτλος τῆς μελέτης: Ἡ ἐν τῇ νοτιῷ Μακεδονίᾳ ἐξέγερσις κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1878 ἐπὶ τῆς βασιλείας Γεωργίου τοῦ Α'. Εὐχαριστοῦμε κι ἀπ' αὐτῆ τῆ θέσι τὸν φίλο νεοελληνιστῆ κ. Γιώργο Ἀλιανδράτο, πού εἶχε τὴν καλωσύνη νά μᾶς τὴν ὑποδείξῃ.

Ἀκολουθοῦν κατάλογος πέντε χαρτῶν καί δέκα εἰκόνων (σ. 136), πίνακας κυρίων ὀνομάτων καί τοπωνυμίων (σ. 137-147), πίνακας ξένων ὀνομάτων (σ. 148) καί, τέλος, τὰ περιεχόμενα.

Αὐτῆ εἶναι ἡ ἐργασία τοῦ κ. Στέφ. Παπαδόπουλου, μέ τὴν ὁποία ὁ συγγραφέας τῆς πετυχαίνει ὅ,τι μέ μετριοφροσύνη ἔθεσε στόν πρόλογό του σάν σκοπὸ τῆς: «νά κἀνῃ γνωστὰ δυὸ παραμελημένα ὡς τὰ τελευταῖα χρόνια κεφάλαια τῆς νεώτερης Ἑλληνικῆς Ἱστορίας».

ΙΩΑΝ. ΣΩΤ. ΝΟΤΑΡΗΣ

'Αντωνίου Σιγάλα, Ἐκλαϊκευμένα Μελετήματα, τόμ. Α', Ἀθήναι 1970, 80, σελ. VIII+332· τόμ. Β', Ἀθήναι 1971, 80, σελ. VIII+258.

Καθὼς γράφω τὸ σημεῖωμα αὐτὸ γιά τοὺς δύο τόμους τῶν «Ἐκλαϊκευμένων Μελετημάτων» τοῦ σεβαστοῦ διδασκάλου καθηγητοῦ κ. Ἄντ. Σιγάλα, δὲν μπορῶ παρά νά διακατέχωμαι ἀπὸ ἐντονὴ συγκίνηση. Ὁ καθηγητῆς κ. Σιγάλας εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς πολὺ

λίγους στους οποίους η Μακεδονία όφειλει τόσα πολλά. Άνήκει στην ήρωϊκή εκείνη ομάδα των πρώτων καθηγητών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης που άποστολή τους δέν ήταν μόνο ή διδασκαλία των φοιτητών, αλλά και ή δημιουργία πανεπιστημίου καί, τó κυριώτερο, ή πνευματική άναστήλωση ενός τόπου που μόλις είχε βγη άπό δουλεία καί διαμάχες πέντε αιώνων. Είναι άπό εκείνους τους άκαδημαϊκούς διδασκάλους που ένωτίστηκαν τó βαθύτερο νόημα που έκρυβε ή ίδρυση τών Άριστοτελείου Πανεπιστημίου, που τó έκαναν πίστη τους καί εργάστηκαν με ζήλο καί πάθος γιά τήν Μακεδονία. Έτσι μόνο μπορούμε νά εξηγήσουμε τις τόσες περιπλανήσεις του μέσα στους βαρείς μακεδονικούς χειμώνες καί με τά συγκοινωνιακά μέσα τής προπολεμικής έποχής γιά νά ανακαλύψη καί έρευνήση λησμονημένες βιβλιοθήκες καί κρυμμένα άρχεία, νά δώξη τήν άπάθεια του κόσμου γιά τήν παράδοση του τόπου μας, νά βρη τούς ανθρώπους που θά βοηθούσαν στόν άγώνα γιά τήν άνάσταση του μακεδονικού παρελθόντος. Καρπός τών έρευνών του αυτών είναι τó άνεπανάλητο βιβλίο «Άπό τήν πνευματικήν ζωήν των Έλληνικών Κοινοτήτων τής Μακεδονίας. Α΄: Άρχεία καί βιβλιοθήκαι Δυτικής Μακεδονίας», Θεσσαλονίκη (έκδ. Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, άρ. 111) 1939. Λίγα χρόνια πρωτύτερα είχε δημοσιεύσει τó κλασσικό του σύγγραμμα «Ίστορία τής Έλληνικής Γραφής», Θεσσαλονίκη (έκδ. Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, άρ. 6) 1934, που όμόφωνα κρίθηκε με ένθουσιασμό, καί βασιικά μελετήματα γιά τις παραδόσεις γύρω άπό τόν Άγιο Δημήτριο. Δέν άναγράφω άλλες μελέτες του κ. Σιγάλα, γιά νά μνημονεύσω τήν έντονη έθνικοκοινωνική του δραστηριότητα, που τόσο όφέλησε τήν πνευματική ζωή τής Μακεδονίας. Ήταν ό δημιουργός του Λαϊκού Πανεπιστημίου, που λειτουργησε στην μακεδονική πρωτεύουσα στις παραμονές τής κατοχής, όργανωτής τής Δημοτικής καί Πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης, βασικό ίδρυτικό στέλεχος τής Έταιρείας Μακεδονικών Σπουδών καί κύριος συντελεστής στην έκδοση του περιοδικού τής, των «Μακεδονικών».

Πνευματικός καρπός, έπίσης, τής έθνικοκοινωνικής δράσεως του καθηγητó κ. Σιγάλα στην Μακεδονία καί γιά τήν Μακεδονία, ύπηρξαν πολάριθμα μελετήματα καί άρθρα έκλαϊκευτικό χαρακτήρα, αλλά σέ γερή επιστημονική βάση θεμελιωμένα, που είδαν τó φώς σέ περιοδικά καί έφημερίδες. Τά κείμενα αυτά, με παρακίνηση παλαιών μαθητών καί φίλων του, συγκεντρώθηκαν μαζί με άλλα στους δύο τόμους των «Έκλαϊκευμένα Μελετημάτων». Θά περιορισθó νά αναγράφω έδώ όσα αναφέρονται άμεσα ή έμμεσα στην Μακεδονία. Τόμ. Α΄: 1. Θεσσαλονίκια, α) Ό Άγιος Δημήτριος καί ή Θεσσαλονίκη, σ. 1-34 (1. Σύντομη είσαγωγή στά κείμενα που αναφέρονται στόν Άγιο Δημήτριο καί στη Θεσσαλονίκη. Ή λατρεία του Άγίου Δημητρίου. Σημασία των άγιολογικών κειμένων. Τά άγιολογικά κείμενα καί ή ίστορική κριτική, σ. 1-6. 2. Ή έννοια του πατριωτισμού στην παράδοση του λαó μας, σ. 7-9. 3. Ό Άγιος Δημήτριος καί ή Θεσσαλονίκη, σ. 9-13. 4. Στιχομυθία του Άγίου Δημητρίου καί τής Θεσσαλονίκης, σ. 14. 5. Ό Έπαρχος του Σιρμίου καί ή άνοικοδόμηση του ναó, σ. 15. 6. Ό Άγιος Δημήτριος σύμβολον νίκης του έλληνομοú κατά του σλαβισμού, σ. 16. 7. Επιδρομαί Σλάβων, σ. 16-18. 8. Αί παραδόσεις περί του Άγίου Δημητρίου καί ή Θεσσαλονίκη, σ. 19-21. 9. Πολιορκίες τής Θεσσαλονίκης. Ή παλαιότερη πολιορκία τής Θεσσαλονίκης. Δευτέρα, τρίτη, τετάρτη, πέμπτη, έκτη, έβδομη πολιορκία, σ. 21-29. 10. Άλλώσεις τής Θεσσαλονίκης. Πρώτη άπό τους Σαρακηνούς. Δευτέρα άπό τους Νορμανδούς, σ. 29-31. 11. Λιμοί, επιδημίες, έριδες, σ. 31-34). β) Ή Θεσσαλονίκη τόν 17ον καί 18ον αιώνα, σ. 35-78 (1. Ταχεία άνάπτυξη του ύπό Έλλήνων διεξαγομένου έμπορίου, σ. 35-39. 2. Οί Έλληνες παραγκωνίζουν τους Ένετούς, σ. 39-43. 3. Έλλειψη ασφάλειας, χαλάρωση διοίκησης καί δικαιοσύνης, σ. 43-47. 4. Έξεγέρσεις, έλλειψη σίτου, άπαγόρευση έξαγωγής, κ.λ., σ. 47-51. 5. Πειρατεία στόν κόλπο τής Θεσσαλονίκης καί τά παράλια τής Χαλκιδικής, σ. 51-59. 6. Οί θυσίες των Έλλήνων τής Θεσσαλονίκης κατά τó ρωσοτουρκικό πόλεμο του 1768-1774, σ. 59-64. 7. Άρχαία μνημεία τής

Θεσσαλονίκης ταξιδιού στην Εύρωπη τὸ 1741 καὶ 1865, σ. 64-72· 8. Θεσσαλονίκη: Ἡ παλαιὰ Θέρμη, σ. 72-78). II. Μακεδονικά, σ. 78-118 (Ἡ Μακεδονία εἶναι ἐλληνική, σ. 78-83· 1. Ληστρικά ἐπιδρομαὶ τῶν Ἀλβανῶν κατὰ τῆς Μακεδονίας, σ. 83-89· 2. Νέαι πηγαὶ διὰ τὸ παιδομάζωμα ἐπὶ Τουρκοκρατίας, σ. 89-91· 3. Τὸ παιδομάζωμα καὶ ἡ ἐπανάσταση τῆς Νάουσος τοῦ 1705, σ. 91-94· 4. Ἡ Κοζάνη τοῦ 1833 ἀρνείται νὰ καταβάλλῃ κεφαλικὸ φόρο, σ. 94-98· 5. Ἀρματολοὶ καὶ κλέφτες στῆ Μακεδονία, σ. 98-102· 6. Ἐνθυμήσεις. Τὸ χρονικὸν τοῦ λαοῦ. σ. 102-106· 7. Τὰ «Κόλιαντα» στὴν Κοζάνη, σ. 106-110· 8. Ἡ Βέροια τῆς Χαλκιδικῆς καὶ τὰ Ποτειδαϊατικὰ τοῦ 432 π.Χ., σ. 110-116· 9. Ἀνέκδοτα γιὰ τὸ δολοφόνου τοῦ Φιλίππου, σ. 116-118). III. Ἀνάλεκτα, σ. 119-272 (11. Ἀποστολὴ εἰς τὸ Ἅγιον Ὅρος. Τὸ ἄρχειον τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων καὶ ἡ συστηματικὴ ἐκδόσις τῶν βυζαντινῶν ὑπαλληλικῶν καὶ ἰδιωτικῶν ἐγγράφων τοῦ Ἁγίου Ὅρους, σ. 224-231· 12. Τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ οἱ ἠθσαυροὶ του, σ. 231-251). IV. Βιβλιοθῆκαι καὶ Ἀρχεῖα Μακεδονίας, σ. 273-314 (1. Δημοτικὴ Βιβλιοθῆκη. Ἐγκαίνια, σ. 273-287· 2. Βιβλιοθῆκη Φιλεκαπαιδευτικοῦ Συλλόγου Ἀδριανουπολιτῶν, σ. 287-288· 3. Βιβλιοθῆκη Εὐξείνου Λέσχης Ποντίων, σ. 288-289· 4. Βιβλιοθῆκη Πανεπιστημίου, σ. 289-290· 4. Βιβλιοθῆκαι Δυτικῆς Μακεδονίας. Εἰσαγωγικά. Τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης καὶ ἡ ἔρευνα τῆς Μακεδονίας. Ἐκθέσεις ἐπιστημονικῶν ἔρευνῶν, σ. 290-296· 5. Κοζάνη. Δημοτικὴ Βιβλιοθῆκη. Ἰερὸν καὶ Σκευοφυλάκιον Μητροπόλεως. Συμβολαιογραφεῖον Δ. Χ. Πράσσου. Ὑποθηκοφυλακεῖον. Βιβλιοθῆκη Μιλτιάδου Τζῶνη. Βιβλιοθῆκη οἰκογενεῖας Ἀθανασίου καὶ Πανσανίου Διάφα, σ. 296-305· 6. Σιάτιστα. Βιβλιοθῆκη Γυμνασίου, σ. 305· 7. Νάουσα, Βιβλιοθῆκη τῶν Ἀργυροπολιτῶν, σ. 306· 8. Καστορία. Δημοτικὴ Βιβλιοθῆκη, σ. 306· 9. Κλεισοῦρα. Βιβλιοθῆκη τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου, σ. 307· 10. Φλώρινα. Βιβλιοθῆκη Μοναστηριῶν, σ. 307· 11. Μονὴν Ἁγίων Ἀναργύρων Καστορίας, Εὐαγγελιστρίας Βουνάσης, Ἁγίου Ἀθανασίου Ἐρατύρας, Ἁγίας Παρασκευῆς Σισανίου, Μεγάλου Σπηλαίου Γρεβενῶν, σ. 307· 12. Ζάβορδα. Βιβλιοθῆκη Μονῆς Ἁγίου Νικάνορος, σ. 308· 13. Ἄλλες μικρότερες βιβλιοθῆκες. Βελβενδοῦ, Σερβίων, Βλάστης, Τσιτλίου, Βεροίας. Ἡ τύχη τῶν βιβλιοθηκῶν, σ. 308-312· 14. Κρατικὰ Ἀρχεῖα Μακεδονίας καὶ Θράκης, σ. 312-314)· V. Ἐθνικὸν Λαογραφικὸν Μουσεῖον (Θεσσαλονίκης), σ. 314-320. VI. Λαϊκὸν Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης. Ἱστορία, σκοπός, ὄργάνωσις. Τὸ δικό μας Λαϊκὸ Πανεπιστήμιον, σ. 322-331. Τόμ. Β': I. Πτολεμαϊκά, σ. 1-50. II. Θεσσαλονίκια, σ. 51-123 (1. Νέα στοιχεῖα διὰ τοὺς προστατευόμενους τῆς Θεσσαλονίκης. Οἱ προστατευόμενοι καὶ τὰ προνόμια τους, σ. 51-55· 2. Οἱ προστατευόμενοι ἐξαιροῦνται ἐκτάκτων εἰσφορῶν. Δικάζονται καὶ τιμωροῦνται ὑπὸ τῶν προξένων. Τὰ προξενεῖα ἄσυλον κακοποιῶν προστατευομένων, σ. 55-59· 3. Ἄσυλία προστατευομένων. Κοινὸν διάβημα τῶν προξένων, σ. 59-64· 4. Οἱ προστατευόμενοι καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν μετὰ τὴν Μητρόπολιν καὶ τὴν Δημογεροντίαν. Δίκαι καὶ καταδίκαι, σ. 64-69· 5. Τὰ δῶρα τῶν προξένων. Δωροδοκία, ἐκβιασμοί, σ. 69-74. 6. Οἱ φορατζήδες, σ. 74· 7. Διενέξεις μετὰ τῶν προξένων. Τὰ οἰκογενειακὰ τῶν προξένων, σ. 74-79· 8. Φόνος Δανοῦ προξένου τὸ 1766. Ἐπεισόδιον μετὰ τῶν Βενετῶν καὶ Ραγούζαιον προξένου, σ. 79-82· 9. Διάφορα μικροεπεισόδια, σ. 82-87· 10. Τὰ κατορθώματα δύο Ἑβραίων ἐκ Θεσσαλονίκης, Σαμουὴλ Λεβὴ καὶ Μωϋσῆ Ἰσραὴλ πρὸ τῆς Ἱερᾶς Ἐξετάσεως στὴ Βενετία, σ. 87-92· 11. Μακεδονικά. Οἱ σκλάβοι ἐπαναστατοῦν. Πειρατὲς ἀπῶγον ἐλληνόπουλα, σ. 92-95· 12. Ὁ ζωγράφος Χριστόδουλος Ἰωάννου ἐκ Σιατίστης, σ. 95-98· 13. Δύο μεγάλοι Μακεδόνες ἐνεργεῖται καὶ ὑποστηρικταὶ τῶν γραμμάτων: Γεώργιος Καστριώτης καὶ Κωττούνης Ἰωάννης. Τὸ Κωττούνειο Κολλέγιον, σ. 98-112· 14. Νέα πηγὴ ἀφορῶσα τὴν οἰκογένειαν Καραγιάννη ἐκ Κοζάνης. Γεώργιος Καραγιάννης. Ἐγγραφοὶ διαζυγίου του. Θεόδωρος Καραγιάννης. Ἀπόγονοι τῆς οἰκογενείας Καραγιάννη, σ. 112-123). IV. Ἐπίκαιρα, σ. 226-258 (2. Φίλιπποι, ἡ πρώτη χριστιανικὴ κοινότης στὴν Ἐλλάδα, σ. 229-233).

Νομίζω πώς και μόνο με την άναγραφή των σχετικών με την Μακεδονία «ἐκλαίκευμένων μελετημάτων» του καθηγητού κ. Σιγάλα, ανάγλυφα προβάλλει ἡ ἀξία καὶ ὁ πλοῦτος τους. Μολονότι γράφτηκαν σὲ παρωχημένους χρόνους, με διαφορετικὲς αἰτίες καὶ ἄλλα σὲ δημοτικὴ, ἄλλα σὲ καθαρεύουσα, παρμένον ποιητικὰ καὶ ποσοτικὰ σεβαστὴ προσφορά στὴν ἔρευνα καὶ γνῶριμία τοῦ μακεδονικοῦ παρελθόντος. Καιρὸς ἦταν πιά νὰ ξαναδημοσιευθῶν. Γιατὶ ἄφοῦ φώτισαν καὶ ἐνεψύχωσαν ὅταν πρωτοδημοσιεύτηκαν, μετὴν ἐκδόσῃ τους τώρα σὲ δύο τόμους ἔρχονται νὰ γίνουν κτῆμα ἔσσαι ὄλων ὄσων αἰσθάνονται καὶ ὄσων στοχάζονται.

ΧΑΡΑΛ. Κ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ

«Λ α ο γ ρ α φ ί α», Δελτίον τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἑταιρείας κατ' ἔτος ἐκδιδόμενον. Τόμος κγ' (1964), 8ο, σελ. XVI + 760. Γενικὸν Εύρετήριο των τόμων α'-κ' (1909-1962) συνταχθέν ὑπὸ Μαρίας Ἰωαννίδου-Μπαρμπαρίγου, Ἀθήνα 1970.

Ἡ «Λαογραφία» εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μακροβιότερα ἑλληνικὰ περιοδικὰ. Ὁ πρῶτος τῆς τόμος, με διευθυντὴ τὸν ἀείμνηστο Νικόλαο Πολίτη, ἔχει ἐκδοθῆ στὰ 1909 καὶ ἀπὸ τότε συνέχισε τὴν ἐκδόσῃ τῆς, παρὰ τίς δυσκολίες καὶ τίς οικονομικὲς δυσχέρειες πού εἶναι συνφασμένες στὴν Ἑλλάδα με παρόμοια μακρόπνοα ἔργα. Ἐδῶ καὶ χρόνια εἶχε γίνε αἰσθητὴ ἡ ἔλλειψη εὔρετηρίου τοῦ ἄφθονου καὶ πολυτίμου ὑλικοῦ ποῦ κρύβεται στίς σελίδες τῆς. Σχετικὴ προσπάθεια, γιὰ τοὺς δέκα πρῶτους τόμους, εἶχε ἀναληφθῆ ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο πρόεδρο τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν Στίλπωνα Κυριακίδη, ἐπὶ σειρῶν ἑτῶν διευθυντὴ καὶ ἐκδότῃ τῆς «Λαογραφίας», πού κατήρισε μιὰ ὁμάδα μαθητῶν του γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτό. Ἡ προσπάθεια αὐτὴ δὲν ἔτελεσφόρησε μιά ἀπὸ τίς πολλές δυσκολίες τῆς εὔρετηριάσεως εἶναι καὶ ἡ ἀδυναμία ὁμαδικῆς ἐργασίας. Ἐτσι, μιὰ καὶ οἱ τόμοι τῆς «Λαογραφίας» εἶχαν ἐν τῷ μεταξύ ἀδησῆθῆ καὶ ἡ ἀνάγκη εὔρετηρίου ἔγινε πιὸ ἐπιτακτικὴ, ἡ Ἑλληνικὴ Λαογραφικὴ Ἑταιρεία ἀποφάσισε στὰ 1954 τὴν ἐκδόσῃ εὔρετηρίου των μέχρι τότε ἐκδοθέντων δεκαεξὶ τόμων — τελικὰ περιελήφθησαν καὶ οἱ ἐπόμενοι τέσσαρες (ιζ'-κ') — καὶ ἀνέθεσε τὸ ἐπίπονο αὐτὸ ἔργο στὴν γνωστὴ λαογράφου κ. Μαρίας Ἰωαννίδου-Μπαρμπαρίγου. Ὁ ὀγκώδης τόμος των σχεδὸν ὀκτακοσίων διστῆλων σελίδων διαιρεῖται σὲ τέσσαρα κύρια τμήματα - πίνακες πραγμάτων καὶ λέξεων (σ. 1-656 καὶ συμπλήρωμα σ. 751-755), κυρίων ὀνομάτων (σ. 657-676), τόπων προελεύσεως λαογραφικῆς ὕλης (σ. 677-689) καὶ συγγραφέων πραγματειῶν καὶ βιβλιοκρισιῶν (σ. 691-750). Ἐ τὸς αὐτῶν ἡ κ. Ἰωαννίδου-Μπαρμπαρίγου κατήρισε καὶ πίνακες τοπωνυμιῶν καὶ ὀνομάτων (βαπτιστικῶν, ἐπωνυμιῶν, παρωνυμιῶν καὶ τῶν συγγραφέων των ὁποίων οἱ ἀπόψεις συζητοῦνται στὰ διάφορα μελετήματα τοῦ περιοδικοῦ). Δυστυχῶς, τεχνικοὶ λόγοι ἐμπόδισαν τὴν δημοσίευσῃ τους. Ἐλπίζω ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Λαογραφικὴ Ἑταιρεία δὲν θὰ ἀμελήσῃ τὴν ἐκδόσῃ των δύο αὐτῶν χρησίμων πινάκων, πού θὰ συμπληρώσουν τὸν τόμο τοῦ εὔρετηρίου.

Εἶναι εὐνόητος ὁ μόχθος τῆς κ. Μ. Ἰωαννίδου-Μπαρμπαρίγου καὶ ὁ χρόνος πού διέθεσε γιὰ νὰ δαμάσῃ τὸ πολυποίκιλο ὑλικὸ καὶ νὰ συντάξῃ τους λεπτομερῆστατους πίνακες. Τὸ ἄρτιο εὔρετήριο, πού μᾶς ἔδωσε, εἶναι πραγματικὰ πολῦτιμο, βοηθώντας κάθε ἐνδιαφερόμενο καὶ ἱκανοποιώντας καὶ τίς πιὸ σχολαστικὲς ἔρευνες. Ἡ κ. Μ. Ἰωαννίδου-Μπαρμπαρίγου πρέπει νὰ εἶναι υπερῆφανη γιὰ τὸ ἔργο τῆς καὶ ἐμεῖς εὐγνώμονες γιὰ τὴν προσφορά τῆς.

ΧΑΡΑΛ. Κ. ΠΑΠΑΣΤΑΘΗΣ